

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

SECȚIA A TREIA

CAUZA ARTIMENCO ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 12535/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

30 iunie 2009

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Artimenco împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, *președinte*, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, *judcători*, și Stanley Naismith, *grefier adjunct de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 9 iunie 2009, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 12535/04 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Steluța Artimenco („reclamanta”), a sesizat Curtea la 16 martie 2004 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamanta este reprezentată de doamna Lidia Niculescu, juristă în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanta se plânge, în special, de condițiile detenției sale în diferite penitenciare unde a fost arestată preventiv și unde a executat pedeapsa închisorii, de caracterul neregulat al arestării sale preventive, de faptul că a fost privată de un contact confidențial cu avocatul său în cadrul primelor etape ale procedurii și de o încălcare a dreptului la respectarea vieții sale

private și de familie ca urmare a faptului că vizitele soțului său la închisoare nu au fost autorizate.

4. La 4 mai 2007, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului capetele de cerere întemeiate pe condițiile de detenție și pe pretinsa lipsă a unui contact confidențial cu avocatul său. În conformitate cu art. 29 § 3 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamanta s-a născut în 1965 și locuiește în Galați.

1. Procedura penală îndreptată împotriva reclamantei cu acuzația de trafic de influență

6. Prin ordonanța procurorului din 26 septembrie 2002, reclamanta, grefieră la o instanță, a fost arestată preventiv pentru o perioadă de treizeci de zile și plasată în arestul Inspectoratului General de Poliție București (denumit în continuare „IGP”). Aceasta a fost reclamată de un terț căruia i-a cerut și de la care a primit sume de bani pentru a interveni pe lângă un judecător însărcinat cu un proces penal împotriva sa, proces care era în curs.

7. Ulterior, Curtea de Apel Galați a dispus, în camera de consiliu, prelungirea succesivă a arestării sale, până la trimiterea reclamantei în fața instanței, la 16 ianuarie 2003, sub acuzația de trafic de influență.

8. Prin hotărârea din 14 mai 2003, Tribunalul Galați a condamnat-o pe reclamantă la doi ani și zece luni de închisoare pentru trafic de influență, infracțiune prevăzută la art. 257 C. pen. Începând cu această dată și până la finalul procesului penal îndreptat împotriva sa, reclamanta a fost deținută în diferite penitenciare românești (a se vedea infra, pct. 10).

9. Temeinicia hotărârii pronunțate de judecătoria a fost confirmată în apelul și recursul reclamantei prin hotărârea din 4 septembrie 2003 a Curții de Apel Galați și prin hotărârea definitivă a Înaltei Curți Supreme de Casație și Justiție din 6 noiembrie 2003.

2. Condițiile de detenție ale reclamantei

10. Reclamanta a fost reținută succesiv la IGP (între 16 septembrie și 17 decembrie 2002), în arestul Poliției Galați (între 17 decembrie 2002 și 20 februarie 2003), la Penitenciarul Galați (între 20 februarie și 23 octombrie 2003) și apoi la penitenciarele Rahova (între 23 octombrie și 15 noiembrie 2003) și Târgșorul Nou (între 15 noiembrie 2003 și 6 iulie 2004, dată la care aceasta a fost eliberată condiționat).

a) Versiunea reclamantei

11. În timpul arestului la IGP, reclamanta a fost plasată într-o celulă fără încălzire, unde dormea îmbrăcată. Vizitele avocatului său în acest penitenciar nu erau confidențiale, polițiștii fiind prezenți și putând auzi respectivele discuții.

12. Pe durata detenției sale în arestul Poliției Galați, acesta a fost ținută într-o celulă fără lumină naturală și de dimensiuni reduse, prevăzută pentru patru persoane, pe care o împărțea, totuși, cu alte șapte persoane. Vizitele avocatului său în acest penitenciar nu erau confidențiale, polițiștii fiind prezenți și putând auzi respectivele lor discuții.

13. În Penitenciarul Rahova, aceasta a fost ținută într-o celulă cu zece paturi, pe care o împărțea cu alte douăzeci de persoane; a fost obligată să doarmă pe jos și, din cauza condițiilor sanitare precare, aceasta a contractat mai multe boli de piele.

14. La Penitenciarul Târgșorul Nou, reclamanta nu beneficia de apă caldă decât o dată la zece zile. Având în vedere că celula sa nu avea duș, aceasta nu putea folosi decât baia din curtea penitenciarului. De fiecare dată când făcea duș, aceasta trebuia să traverseze aproape 100 m într-un halat de baie, indiferent de condițiile atmosferice. Dușurile erau insuficiente în raport cu numărul de deținuți care le foloseau.

15. În cursul arestării preventive și pe perioada procesului penal îndreptat împotriva sa, reclamanta – citată la ședințele publice organizate în vederea examinării cererilor de prelungire succesivă a duratei reținerii sale, precum și a motivelor sale de apel și de recurs – era transportată de la un penitenciar la altul sau de la un penitenciar la instanțele care au citat-o în condiții pe care ea le califică umilitoare, și anume cu o dubă-penitenciar unde era frig și ploua, și în care nu primea alimente pe parcursul transportului, adică timp de aproximativ zece ore.

b) Versiunea Guvernului

16. Toate celulele de la IGP București, inclusiv cea a reclamantei, erau prevăzute cu instalații de încălzire funcționale. La 11 octombrie 2002, reclamanta a fost vizitată de soțul său, iar la 7 octombrie și 18 noiembrie, de avocatul său. Întâlnirile cu avocatul său erau confidențiale, având în vedere că, în conformitate cu instrucțiunile Ministerului Afacerilor Externe în domeniu, supravegherea unor astfel de întâlniri nu poate fi decât vizuală. Reclamanta s-a putut plimba zilnic în aer liber.

17. În timpul deținerii sale în arestul Poliției Galați, reclamanta a fost plasată într-o celulă care avea lumină naturală și artificială și care avea toaletă proprie, prevăzută cu duș. Făcând trimitere la o scrisoare din partea autorităților acestui penitenciar, prezentată Curții, Guvernul precizează că celula avea dimensiuni adecvate, fără a face alte precizări cu privire la dimensiunile acesteia sau la numărul deținuților cazați acolo. Reclamanta a primit două vizite din partea familiei sale de o oră fiecare și o vizită nelimitată din partea avocatului său. S-a asigurat confidențialitatea întâlnirii cu avocatul său.

18. În Penitenciarul Rahova, reclamanta a fost plasată într-o celulă de 19,58 m², concepută pentru zece deținuți, care avea un grup sanitar propriu care includea o cabină WC, un duș și o chiuvetă dublă. Documentele care includeau precizări cu privire la numărul de deținuți cu care reclamanta împărțea celula au fost distruse, având în vedere faptul că termenul de păstrare a registrelor închisorii a expirat. Reclamanta a beneficiat în permanență de apă rece și, o dată pe săptămână, de apă caldă. Deținuții aveau acces la mijloacele de informare în masă – posturi de radio sau de televiziune, abonamente la diferite periodice - al căror cost era suportat de ei înșiși sau de membrii familiilor lor.

19. Pe parcursul detenției sale la Penitenciarul Târgșorul Nou, reclamanta a fost plasată, la o dată neprecizată, în centrul de reintegrare „Movila Vulpilor”, într-un corp exterior clădirii principale, care era în renovare. În acest centru, celula reclamantei, concepută pentru douăzeci de deținuți, avea o suprafață de 43 m² și dispunea de două grupuri sanitare proprii, separate de restul celulei. Aceasta beneficia de apă caldă în permanență, deținuții putând face baie o dată pe săptămână iarna și de minim două ori pe săptămână vara.

Reiese din informațiile furnizate de administrația Penitenciarului Târgșorul Nou Guvernului pârât și prezentate de acesta din urmă Curții, că, începând cu 2003, s-au desfășurat lucrări de modernizare de mare anvergură în acest stabiliment, lucrări care includeau construcția unui nou corp, precum și repararea instalațiilor sanitare și a canalului termic al corpurilor existente; deoarece o parte din corpuri trebuia eliberată în vederea acestor lucrări, deținuții au fost transferați în celelalte corpuri disponibile, ceea ce a dus, temporar, la suprapopulare. Din cauza reparațiilor efectuate, deținuții trebuiau să facă duș într-o altă clădire decât cea în care erau cazați, clădire care se afla în curtea penitenciarului. Totuși, autoritățile precizează că au luat toate măsurile necesare pentru a preveni orice abuz sau constrângere ce putea fi generată de aglomerarea temporară a celulelor. În timpul detenției

sale la Penitenciarul Târgșorul Nou, reclamanta putea primi vizite din partea familiei și pachete și putea telefona în afara închisorii; aceasta a avut acces la un post de televiziune și de radio și putea consulta numeroasele cărți și ziare la biblioteca închisorii.

20. În ceea ce privește transportul reclamantei în vederea asistării la examinarea cererilor de prelungire a arestării preventive și la celelalte ședințe de judecată la care a fost citată, acesta s-a efectuat cu vehicule alocate în acest scop. Conform instrucțiunilor în vigoare la momentul faptelor, deținuții nu aveau dreptul de a primi hrană pe parcursul transportului de la un penitenciar la altul sau pe parcursul transportului de la un penitenciar la parchet sau la o instanță dacă durata transportului era sub douăsprezece ore.

II. DREPTUL INTERN ȘI INTERNAȚIONAL RELEVANT

21. Un rezumat al dispozițiilor dreptului și practicii interne relevante referitoare la modalitățile de executare a pedepselor privative de libertate și la căile de atac interne disponibile în domeniu este inclus la pct. 21-23 din hotărârea *Petrea împotriva României* (nr. 4792/03, 29 aprilie 2008). Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 56/2003 din 25 iunie 2003 a consolidat protecția drepturilor persoanelor care execută o pedeapsă privativă de libertate. OUG nr. 56/2003 le garanta deținuților, printre altele, dreptul de a primi vizite din partea membrilor familiei sub supravegherea vizuală a personalului închisorii, precum și dreptul de a avea întâlniri, în mod limitat și confidențial, cu avocații lor, pe parcursul detenției. O.U.G. nr. 56/2003 a fost abrogată și înlocuită cu Legea nr. 275/2006, publicată în Monitorul Oficial din 20 iulie 2006 și intrată în vigoare la 20 octombrie 2006, care a reluat drepturile citate anterior.

22. Raportul din 2 aprilie 2004 al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratatamentelor Inumane sau Degradante (CPT), include un inventar detaliat al situației din diferitele aresturi și penitenciare românești vizitate în perioada 16-25 septembrie 2002 și 9-11 februarie 2003, printre care se numărau și IGP și arestul Poliției Galați. În ceea ce privește IGP, CPT a luat act de faptul că anumite celule nu le ofereau deținuților decât un spațiu vital restrâns (de exemplu, trei persoane pe 10 m² sau patru pe 14 m²) și că erau supraaglomerate dacă erau ocupate la capacitatea maximă oficială; în plus, acesta a evidențiat că grupurile sanitare din celule erau insuficient separate. În arestul Poliției Galați, CPT a evidențiat că celulele nu beneficiau deloc sau prea puțin de lumină naturală, că iluminatul artificial era mediocru și că aerisirea era, în mod evident, insuficientă; acesta a evidențiat că gradul de ocupare a celulelor era uneori extrem de ridicat. Cu titlu de exemplu, CPT a luat act de faptul că celulele care măsurau între 5 și 6 m² erau ocupate de 3, 4 și chiar 5 persoane și că celulele de 10-13 m² puteau primi până la 10 persoane, numeroși deținuți fiind obligați să împartă câte un pat; celulele erau prevăzute cu toalete care nu erau separate.

CPT a atras atenția autorităților române cu privire la faptul că legislația în vigoare la nivel național, care impunea doar un minim de 6 m³ de spațiu vital pentru fiecare deținut (adică aproximativ 2 m² de spațiu vital pentru fiecare), era insuficientă.

23. În recentul său raport, din 11 decembrie 2008, în urma unei vizite din iunie 2006 în diferite aresturi și penitenciare românești, CPT le-a recomandat autorităților române să ia măsuri imediate pentru reducerea semnificativă a gradului de ocupare a celulelor și ca toți deținuții să beneficieze de un pat, de saltele și lenjerie curate. În constatările sale, CPT a evidențiat că penitenciarele românești se confruntau, în general, cu un grad de suprapopulare deosebit de ridicat, ceea ce implica faptul că deținuții erau adesea obligați să împartă paturile, că trăiau în spații mici și că nu desfășurau aproape deloc activități în afara celulei, ceea ce presupunea o lipsă constantă de intimitate, o tensiune sporită și, prin urmare, un nivel ridicat de violență între ei sau între ei și personalul închisorii. CPT s-a declarat intens preocupat de faptul că lipsa paturilor apărea, de mai mulți ani, ca o problemă cronică la scară națională și le-a recomandat autorităților române să ia măsuri pentru a asigura respectarea normei privind spațiul vital de 4 m² pentru fiecare deținut în celulele colective ale tuturor penitenciarelor din țară.²⁴ În răspunsul său, guvernul român a precizat că Legea nr. 275/2006 [art. 33 alin. (3)],

precum și regulamentul său de aplicare (art. 82), prevedeau deja ca fiecărei persoane condamnate i se pune la dispoziție un pat.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 3 DIN CONVENȚIE

25. Reclamanta susține relele condiții de detenție la care a fost supusă în diferite penitenciare unde a fost arestată preventiv și unde și-a executat pedeapsa cu închisoarea, în special suprapopularea celulei sale, insuficiența condițiilor sanitare și condițiile umilitoare în care a fost transportată în duba-penitenciar pentru a asista la examinarea cererilor de prelungire a arestării sale preventive. Ea invocă în această privință art. 3 din Convenție, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Cu privire la admisibilitate

26. Guvernul invocă inadmisibilitatea cererii pe motiv că reclamanta putea introduce o plângere împotriva administrației diferitelor penitenciare în cauză în temeiul art. 267 și 267¹ C. pen., care interzic, în mod general, relele tratamente și tortura, precum și în temeiul OUG nr. 56/2003, care garantează, în mod mai specific, drepturile persoanelor care execută o pedeapsă privativă de libertate. Reclamanta contestă acest argument, invocând faptul că Guvernul a omis să prezinte un proces-verbal care să ateste că drepturile garantate de OUG nr. 56/2003 i-au fost aduse la cunoștință de autoritățile diferitelor penitenciare unde a fost încarcerată.

27. Curtea reamintește că, în cauza *Petrea* citată anterior, a concluzionat că, în ceea ce privește condițiile materiale de detenție și, în special, susținerile referitoare la suprapopularea celulelor, un recurs întemeiat pe dispozițiile citate de Guvern la pct. 26 de mai sus nu reprezenta un recurs efectiv, în sensul art. 35 § 1 din Convenție (*Petrea*, citată anterior, pct. 36 și 37).

28. Curtea nu identifică, în speță, nicio circumstanță care să infirme o astfel de concluzie. Având în vedere toate argumentele părților, aceasta consideră că respectivul capăt de cerere al reclamantei privind condițiile de detenție în diferitele penitenciare unde a fost încarcerată nu este în mod vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

29. Guvernul consideră că autoritățile penitenciarului au luat toate măsurile necesare pentru a-i permite reclamantei să își execute pedeapsa cu închisoarea în condiții compatibile cu cerințele de la art. 3. În special, acesta evidențiază faptul că lucrări de modernizare de mare anvergură au fost efectuate la Penitenciarul Târgșorul Nou, ale cărui autorități precizează că au luat toate măsurile necesare pentru a preveni abuzurile pe care aglomerarea temporară le putea genera. De asemenea, acesta invocă faptul că, în cursul detenției sale, persoana în cauză a avut acces la un post de televiziune și de radio și a putut consulta numeroase cărți și ziare la bibliotecile diferitelor închisori.

30. Reclamanta își reiterează susținerile referitoare la relele condiții de detenție la care pretinde că a fost supusă în diferitele penitenciare românești, și invocă, în sprijinul susținerilor sale, informațiile furnizate de administrațiile diferitelor penitenciare Guvernului pârât și

prezentate de acesta din urmă Curții, informații care confirmă situația de fapt descrisă supra, pct. 11-15.

31. Curtea reamintește că art. 3 din Convenție consacră una dintre valorile fundamentale ale societăților democratice. Acesta interzice în termeni absoluți tortura și pedepsele sau tratamentele inumane sau degradante, indiferent de circumstanțe sau de acțiunile victimei [a se vedea, de exemplu, *Labita împotriva Italiei* (GC), nr. 26772/95, pct. 119, CEDO 2000-IV].

32. De asemenea, Curtea reamintește că, conform jurisprudenței sale, pentru a intra sub incidența art. 3, relele tratamente trebuie să atingă un minim de gravitate. Aprecierea acestui grad minim este relativă în esență; ea depinde de ansamblul de date ale cauzei, în special de durata tratamentului și de efectele sale fizice sau mentale precum și, uneori, de sex, vârstă și starea de sănătate a victimei (a se vedea, printre altele, *Irlanda împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 18 ianuarie 1978, pct. 162, seria A nr. 25).

33. Măsurile privative de libertate sunt însoțite de obicei de suferințe și umilire. Cu toate acestea, art. 3 impune statului să se asigure că orice prizonier este deținut în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a pedepsei nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care să depășească nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, ținând seama de cerințele practice din închisoare, sănătatea și confortul prizonierului sunt asigurate în mod corespunzător [*Kudła împotriva Poloniei* (GC), nr. 30210/96, pct. 92-94, CEDO 2000-XI].

În cazul evaluării condițiilor de detenție, trebuie să ținem seama de efectele cumulate ale acestora, precum și de susținerile specifice ale reclamantului (*Dougoz împotriva Greciei*, nr. 40907/98, pct. 46, CEDO 2001-II).

34. În primul rând, Curtea evidențiază că faptele descrise de reclamantă supra, la pct. 11, referitoare la lipsa căldurii în celula sa de la IGP, nu pot fi considerate a fi stabilite, având în vedere că nici un element de la dosar nu le susține. În schimb, situația este diferită în cazul susținerilor sale referitoare la suprapopularea celulelor sale în arestul Poliției Galați și în Penitenciarele Rahova și Târgșorul Nou, unde, conform persoanei în cauză, numărul de paturi era mai mic decât numărul deținuților încarcerați.

35. În această privință, Curtea ia act de faptul că Guvernul nu a oferit informații nici cu privire la numărul efectiv de deținuți cu care reclamanta a trebuit să împartă celula în arestul Poliției Galați sau în Penitenciarele Rahova și Târgșorul Nou, nici cu privire la dimensiunea celulei unde persoana în cauză a fost deținută în arestul Poliției Galați. Curtea face trimitere la jurisprudența sa cu privire la modul în care, în cauze similare, a pus în aplicare principiul *affirmanti incumbit probatio*, atunci când doar Guvernul are acces la informațiile care pot să confirme sau să infirme afirmațiile reclamantului. [*Khoudoyorov împotriva Rusiei*, nr. 6847/02, pct. 113, CEDO 2005-X (fragmente), și *Seleznev*, citată anterior, pct. 41]. În speță, faptul invocat de Guvern conform căruia registrele închisorii nu mai includ, la ora actuală, astfel de informații, nu poate reprezenta un motiv suficient pentru a elimina pur și simplu alegațiile persoanei în cauză referitoare la suprapopularea celulelor sale. Astfel, aceasta este situația cu atât mai mult cu cât, în prezenta speță, condițiile descrise de reclamantă sunt similare celor evidențiate de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a sau Pedepselor sau Tratatamentelor Inumane sau Degradante (CPT) cu ocazia vizitelor în diferitele penitenciare românești, printre care se numără cele la IGP și arestul Poliției Galați, vizite pe care acesta le-a făcut în perioada în care persoana în cauză era încarcerată acolo (supra, pct. 22). Reiese clar din raportul CPT că gradul de ocupare a celulelor în respectivele penitenciare, precum și, în mod mai general, în majoritatea penitenciarelor românești, era extrem de ridicat și că numeroși deținuți erau obligați la momentul respectiv să împartă un pat (supra, pct. 22).

36. Chiar dacă presupunem, în absența informațiilor din partea Guvernului, că gradul de ocupare a celulelor reclamantei corespundea numărului de paturi care existau în fiecare dintre acestea, reclamanta dispunea doar de un spațiu de aproximativ 1,9 m² în Penitenciarul Rahova și de aproximativ 2,15 m² în Penitenciarul Târgșorul Nou, ceea ce era cu mult sub standardul recomandat autorităților române în raportul CPT redactat în urma vizitelor în penitenciarele

românești (supra, pct. 23 *in fine*). La aceasta se adaugă faptul că condițiile sanitare în care reclamanta a trebuit, în plină iarnă, să facă duș, și anume într-un alt corp, exterior celui în care era cazată, situație recunoscută de autoritățile Penitenciarului Târgșorul Nou și care, în ciuda faptului că această situație a fost generată de lucrări de reparație și întreținere, laudabile, nu era mai puțin dificilă. În plus, Curtea evidențiază că persoana în cauză a fost în repetate rânduri privată de mâncare timp de multe ore cu ocazia transportării sale pentru examinarea cererilor de prelungire a arestării sale preventive, fapt necontestat de Guvern și, se pare, conform practicilor naționale în vigoare la momentul respectiv, conform cărora deținuții nu aveau dreptul de a primi hrană în timpul transportului de la un penitenciar la altul sau de la un penitenciar la parchet sau la un tribunal dacă durata acestui transport era sub douăsprezece ore (supra, pct. 20 *in fine*).

Această stare de fapt, considerată în ansamblu, ridică în sine o întrebare din perspectiva art. 3 din Convenție.

37. Curtea admite că, în speță, nimic nu indică faptul că a existat într-adevăr intenția de a o umili sau înjosi pe reclamantă. Totuși, aceasta reamintește că, în cazul în care este necesar să se țină seama de problema dacă scopul tratamentului era de a umili sau denigra victima, absența unui astfel de scop nu poate exclude constatarea încălcării art. 3 (*Peers*, citată anterior). Aceasta consideră că respectivele condiții de detenție evidențiate supra, pct. 36, pe care reclamanta a trebuit să le suporte pe parcursul celor aproximativ douăzeci de luni de închisoare au adus atingere demnității sale și i-au inspirat sentimente de umilință și de înjosire. Faptul că persoana în cauză a putut consulta numeroase cărți și ziare la biblioteca închisorii, că a avut acces la un post de televiziune și de radio în celula sa și că autoritățile au efectuat lucrări de modernizare a clădirilor și instalațiilor sanitare ale închisorii, deși laudabil, nu schimbă situația.

38. Având în vedere cele ce preced, Curtea concluzionează că respectivele condiții de detenție, în special suprapopularea celulei sale și condițiile de transport, fără hrană, în vederea asistării la ședințele la care a fost citată de instanțele care au analizat cauza penală îndreptată împotriva sa, trebuie analizate ca un tratament degradant.

39. Prin urmare, a fost încălcat art. 3 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA CELELALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI

40. De asemenea, reclamanta pretinde o atingere adusă drepturilor garantate de art. 5, art. 6 și art. 8 din Convenție ca urmare a caracterului negativ al arestării sale preventive, a inechității procedurii penale îndreptate împotriva sa, în special ca urmare a faptului că a fost privată de contacte confidențiale cu avocatul său și ca urmare a încălcării dreptului la respectarea vieții sale private și de familie pe motiv că vizitele soțului său nu au fost autorizate de autoritățile închisorii.

41. Guvernul susține faptul că aceste capete de cerere nu sunt justificate. Pe de o parte, acesta invocă faptul că reclamanta a fost vizitată de soțul său și de alți membri ai familiei sale în timpul detenției (supra, pct. 16, 17 și 19) și, pe de altă parte, că persoana în cauză nu a fost niciodată privată de un contact confidențial cu avocatul său. Cu privire la acest ultim punct, Guvernul subliniază că reclamanta a fost vizitată de avocatul său și la IGP, în arestul Poliției Galați și la Penitenciarul Rahova, vizitele sale fiind confidențiale în temeiul instrucțiunilor stabilite în domeniul de Ministerul Afacerilor Externe, care garantează confidențialitatea unor astfel de întâlniri și autorizează doar o supraveghere exclusiv vizuală. Guvernul invocă faptul că, în orice caz, reclamanta nu s-a plâns de o eventuală încălcare a dreptului la o comunicare liberă și confidențială cu avocatul său în baza OUG nr. 56/2003.

42. Curtea reamintește că, pentru ca dreptul la un proces echitabil consacrat la art. 6 § 1 din Convenție să fie concret și efectiv, este nevoie, ca regulă generală, ca accesul la un avocat să fie acordat de la primul interogatoriu al unui suspect de către poliție [*Salduz împotriva Turciei* (GC), nr. 36391/02, pct. 55, 27 noiembrie 2008]. De asemenea, Curtea reiterează importanța

posibilității ca un avocat să discute cu clientul său fără a fi ascultat de autoritățile penitenciarului și să primească instrucțiuni confidențiale, în lipsa cărora asistența sa își pierde mare parte din utilitate (a se vedea hotărârea *Campbell și Fell împotriva Regatului Unit* din 28 iunie 1984, seria A nr. 80, pct. 111-113, *Castraveț împotriva Moldovei*, nr. 23393/05, pct. 49-51, 13 martie 2007). În speță, Curtea nu identifică nici un motiv care să susțină alegațiile reclamantei conform cărora aceasta nu a putut discuta cu avocatul său fără a fi ascultați de autoritățile penitenciarului. Nu reiese nici din documentele de la dosar că persoana în cauză a pretins vreo supraveghere a comunicării sale cu avocatul său în fața instanței care a examinat, în primă instanță, temeinicia acuzațiilor care i-au fost aduse, sau în fața instanței care s-a pronunțat în apel și în recurs.

43. Ținând seama de toate elementele de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la pretențiile formulate, Curtea nu constată nicio încălcare a drepturilor și libertăților garantate de art. 5, art. 6 și art. 8 din Convenție, invocate de reclamantă.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

44. Art. 41 din Convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

45. Reclamanta pretinde 20 000 euro (EUR) pentru prejudiciul moral pe care consideră că l-a suferit ca urmare a suferințelor și a umilințelor cauzate în timpul detenției.

46. Guvernul consideră că suma solicitată este excesivă și face trimitere la sumele acordate de Curte în alte cauze referitoare la condițiile de detenție.

47. Curtea consideră că trebuie să i se acorde reclamantei 2 500 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

48. De asemenea, reclamanta solicită 500 EUR pentru cheltuielile efectuate în fața Curții. Aceasta prezintă o chitanță referitoare la onorariile avocatului care a reprezentat-o în cadrul procedurii în fața Curții și o altă factură privind cheltuielile cu traducerea.

49. Guvernul consideră că reclamanta nu a dovedit că respectivele cheltuieli, a căror rambursare o solicită, au fost efectuate în mod real în procedura în fața Curții.

50. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de procedură decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, Curtea consideră că cererea reclamantei referitoare la suma de 500 EUR este rezonabilă și dovedită în mod corespunzător de documente justificative relevante și, prin urmare, decide să o acorde integral persoanei în cauză.

C. Dobânzi moratorii

51. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

**PENTRU ACESTE MOTIVE,
În unanimitate,
CURTEA,**

1. Declară cererea admisibilă în ceea ce privește condițiile de detenție la care a fost supusă reclamanta în diferitele penitenciare românești și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. Hotărăște că a fost încălcat art. 3 din Convenție;

3. Hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânării definitive a hotărârii, în temeiul art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume:

i) 2 500 EUR (două mii cinci sute euro), care trebuie convertiți în lei românești la rata de schimb aplicabilă la data plății, cu titlu de prejudiciu moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

ii) 500 EUR (cinci sute euro), care trebuie convertiți în lei românești la rata de schimb aplicabilă la data plății, cu titlu de prejudiciu moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit de către reclamantă;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. Respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 30 iunie 2009, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Stanley Naismith
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte